

Lobnik: Slovenija še nima neodvisnega zagovornika načela enakosti (intervju)

pogovarjala se je Polona Šega

Ljubljana, 16. marca - Zagovornik načela enakosti Miha Lobnik na podlagi prejetih prijav ugotavlja, da je največ zatrjevane diskriminacije zaradi invalidnosti. Področje, kjer se najpogosteje dogaja, je področje dela, je dejal za STA. Opozoril pa je, da nima pogojev za delo in zagovornik tako še ni v celoti neodvisno in samostojno telo, kot ga predvideva zakon.

Lobnika, ki ga je DZ na mesto zagovornika imenoval konec oktobra lani in je začel uradno delovati z začetkom letošnjega leta, je že takoj ob nastopu funkcije čakal zaostanek približno 200 primerov. V štirih mesecih od imenovanja pa je na njegov naslov prišlo še 70 novih prijav z zatrjevano diskriminacijo, je povedal v pogovoru za STA.

V letu 2016, ko je bilo skupno 74 prijav, je bila po njegovih besedah približno četrtnina primerov povezana z zatrjevano diskriminacijo zaradi invalidnosti, približno deset odstotkov primerov zaradi spola, s sedmimi odstotki sledi starost, s šestimi pa narodnost.

"Pogosto gre za kombinacijo različnih okoliščin, denimo invalidnosti in težkih socialnih razmer," je pojasnil Lobnik. V teh primerih bi bilo po njegovem opozorilu treba ponuditi učinkovito pravno pomoč in svetovanje, včasih tudi z elementi socialnega dela.

Veliko zatrjevane diskriminacije v povezavi z delom

Veliko zatrjevane diskriminacije se po zagovornikovih besedah dogaja v povezavi z delom - bodisi pri iskanju zaposlitve bodisi na delovnem mestu. "Tu ne gre le za simbolna vprašanja, ampak za konkretne krivice, ki pomembno vplivajo na življenjske pogoje ljudi," je opozoril.

Prav tako se kot področje, kjer naj bi prihajalo do diskriminacije, pogosto pojavlja socialno in zdravstveno varstvo. Pritožniki menijo, da niso dobili tistega, kar bi morali, oziroma da tega niso dobili pod enakimi pogoji. Nekaj zatrjevane diskriminacije je tudi na področju vzgoje in izobraževanja.

Približno deset odstotkov zatrjevane diskriminacije je bilo na stanovanjskem področju, denimo pri najemu stanovanja. Eden od primerov pa se nanaša na dostop do subvencioniranega varovanega stanovanja. V Sloveniji lahko do subvencioniranega varovanega stanovanja kandidirajo le prosilci po izpolnjenem 65. letu starosti. "A to izključuje invalidsko upokojene, ki so mlajši," je izpostavil.

Naloga zagovornika ni podajanje pavšalnih mnenj

Lobnik ne vidi pomena zagovornika v podajanju pavšalnih mnenj, ampak v tem, da pripravi temeljito pravno podlago za sistemske spremembe.

Po njegovih besedah zakon o varstvu pred diskriminacijo, sprejet pred slabim letom, vpeljuje prepoznavanje diskriminacije glede na tri sestavne dele - okoliščine, zaradi katerih prihaja do diskriminacije, področje življenja, kjer se ta dogaja, denimo delovno mesto ali šola, in oblike diskriminacije, denimo posredna, neposredna ali celo diskriminacija po navodilih.

Zaradi te kompleksnosti vsak primer potrebuje natančnejšo raziskavo in utemeljitve, je opozoril. "Če je neka skupina manjšina, to še ni samo po sebi nujno razlog za diskriminacijo. Ne izhajam iz predpostavk. Vemo pa, katere skupine so v Sloveniji diskriminirane. Tako je denimo nerazrešeno vprašanje pravic Romov," je dejal.

Lobnik je ob dilemi glede ustavnosti zadnje novele zakona o tujcih spomnil, da zagovornik lahko zahteva presojo ustavnosti zakonov v primerih ocene, da resno kršijo ustavni red. "Slišal sem dovolj prepričljivih argumentov za to, da bi bilo treba novelo preveriti na ustavnem sodišču," je povedal. Vendar zaenkrat konkretnih korakov v to smer ne načrtuje.

Še vedno brez možnosti za nemoteno delo

Instituta Zagovornika sicer ne vidi kot organa s prednostnimi temami. "Zame so prioriteta zakonsko določene okoliščine diskriminacije, prva skrb pa je uresničevanje zakona," je dejal. Zakon je po njegovi oceni dovolj

jasen, tako da ni treba delati dodatnih prioritet. "Prednostne naloge morajo izhajati iz vsebine pobud, za to pa potrebujemo svoj operativen sistem, da bomo odgovorili na potrebe ljudi, ne pa dodatno ustvarjali politične agende," je dejal.

Ob tem pa opozarja, da še vedno nima na voljo finančnih, prostorskih in kadrovskih možnosti za nemoteno delo po zakonu. Predsednika vlade Mira Cerarja je že pozval k vzpostavitvi ustreznih pogojev. Nekateri pozivi so že prišli tudi iz vrst nevladnih organizacij in politike.

V premierjevem kabinetu pa so za STA pojasnili, da predsednik vlade pričakuje, da bodo zagovornikove predloge obravnavala pristojna ministrstva in tudi našla ustrezne rešitve. Katera so ta pristojna ministrstva, niso pojasnili.

Državni proračun zagovorniku načela enakosti za letošnje leto zagotavlja 200.000 evrov, od tega je 130.000 evrov mogoče porabiti za zaposlene. To pomeni, da je sredstev dovolj za predstojnika, za pravnico, ki je začela delati pred dnevi, in še eno ali dve zaposlitvi, medtem ko bi za normalno delovanje po Lobnikovih besedah potrebovali približno 25 ljudi.